

Razstava France Prešeren v ljubljanskih in višjih šolah 1813-1821 je primerna počastitev tako poetovega rojstnega dne, tretjega decembra, kot tudi tedna univerze, ki se odvija prav te dni. Z njo se spominjamo ne le našega največjega poeta, ampak tudi najstarejše in največje univerze v državi, katere korenine segajo v začetek 17. stoletja. Predstavljena dokazila o učnih uspehih mladega Prešerna hvalijo njegov genij in hkrati napovedujejo potencial za dosežke, po katerih se ga s ponosom spominjamo še danes. V Prešernovih časih je bil ljubljanski licej vrh domače visokošolske ponudbe, saj so bile najbližje univerze v avstrijskih mestih. Prešeren in njegov krog prijateljev, ki je na takratni slovenski družbi pustil odločilen pečat, so po znanje morali daleč proč od domačega praga. Danes, ko imamo na slovenskem tri univerze, se je vsekakor prav spomniti na tiste oddaljene čase. Šele tako se lahko zavedamo polnega pomena teh institucij, ki jih prevečkrat jemljemo za samoumevne. Nič ni samoumevno, tudi danes si moramo neprestano prizadevati, da ohranimo univerzo v vsej njeni celovitosti, kot največjo izobraževalno in raziskovalno institucijo. Univerza mora ostati odprta za vse znanja željne mlade umc. Samo tako bomo zagotovili prihodnost slovenskemu narodu in bomo družba svobodomiselnih in ustvarjalnih ljudi.

prof. dr. Andreja Kocijančič, rektorica

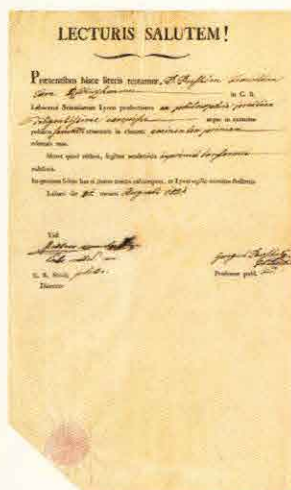
Velikega Prešerna je v mladosti vodila pot od rojstne Vrbe na Gorenjskem poleti 1808 ali spomladi 1809 k očetovemu stricu Jožefu na Kopanj pri Grosupljem, v času Napoleonovih Ilirskih provinc na ribniško normalko, kjer je bil leta 1811 obdarovan v prvem in leta 1812 v drugem razredu, ob koncu leta 1812 pa v tretji razred ljubljanske francoske primerne šole (normalke). Ljubljana je bila v času, ko je mladi France Prešeren začel obiskovati zadnji razred kvalitetnejše osnovne šole, ki je omogočala prehod v višje študije, majhno, precej zaostalo, toda ne nezanimivo mesto. Štela je okrog dvanajst tisoč prebivalcev, ki so delali, se zabavali in pozabljali bridkosti v veselih družbah. Bilo je predzadnje leto francoske zasedbe; že naslednje leto, tj. v začetku oktobru 1813, so se morali Francozi umakniti Avstrijcem. France Prešeren je od tega časa do svojega enaindvajsetega leta živel v Ljubljani kot študent ter obiskoval gimnazijski pouk in predavanja licejskega filozofskega študija v znamenitem licejskem poslopju ob semenišču in Ljublanici na prostoru današnje tržnice. Ker se je francosko šolstvo v Ljubljani ponovno preoblikovalo v avstrijsko šele v začetku leta 1814, je France Prešeren 8. novembra 1813 vstopil v ljubljansko gimnazijo, ki je bila urejena še po francoskem sistemu. V naslednjih šestih letih je obiskoval štiri nižje (gramatikalne) in dva višja (humaniteta) gimnazijska razreda. Za avstrijsko gimnazijo konec 18. in na začetku 19. stoletja je značilno intenzivno iskanje nove organizacijske in tudi nove vsebinske oblike. Pri tem se je država vse bolj opirala na cerkveni red piaristov, ki so že od začetka 18. stoletja oblikovali svojo gimnazijo kot učencem prijaznejšo in novemu duhu časa dozvetnejšo. Temeljni pečat tem prizadevanjem je dal piarist Franz Innozenz Lang (1752–1835) s svojim gimnazijskim učnim načrtom iz leta 1805. Na tej osnovi je bil v gimnazijah uveden predmetni učni sistem, z upoštevanjem napredka in strokovnih panogah in v pedagogiki v obdobju poznega razsvetljenstva pa se je gimnazija postopoma spreminjala iz elitne latinske šole (z latinščino kot edinim učnim jezikom) v splošnoizobraževalno šolo, kjer so poleg latinščine (seznanjali so jih tudi s teorijo stila in osnovami klasične filologije) učili tudi geografijo, zgodovino, prirodopis, matematiko, grščino in verouk. V Prešernovem času so na gimnaziji poučevali profesorji: Franc Hladnik (prefekt), Matija Kalister, Mihael Tušek, Franc Debelak, Gregor Dolar, Janez Milharčič, Elias Rebič, Jurij Eisler, Friderik Anton Frank in Franc Ksaverij Heinrich.

Po končanih gimnazijskih študijih je France Prešeren v začetku novembra 1819 nadaljeval s filozofskim študijem na ljubljanskem liceju. Ljubljanski predmarčni licej s filozofskim, medikokirurškim

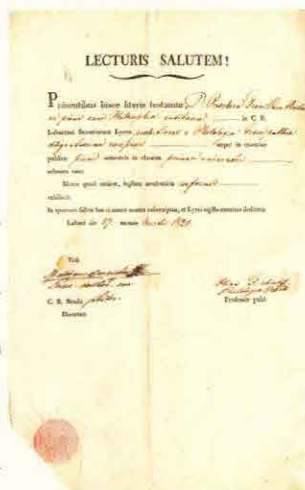
in teološkim študijem je imel večinoma šolski značaj, le redki elementi so kazali znake univerzitetnega študija, predvsem pa ni imel pravice podeljevanja akademskih nazivov, saj je bil neke vrste vmesni člen med gimnazijo in pravo univerzo. Na dveletnem filozofskem študiju ljubljanskega liceja je študent France Prešeren poslušal predavanja in opravljal izpite iz verouka (verske znanosti), teoretične filozofije, matematike, fizike, splošne zgodovine, grščine in latinske filologije (branje in razlaga klasičnih pisateljev), poučevali pa so profesorji Matevž Ravnikar (prefekt), Elias Rebič, Jurij Paušek, Jožef Dagarin, Franc Ksaverij Richter, Janez Krstnik Kersnik, Jakob Portelli in Urban Jerin.

France Prešeren je v ljubljanskih latinskih in licejskih šolah kljub pomoči domačih, zlasti stricev, in kljub inštrukcijam v uradnih dokumentih veljal za ubožnega dijaka (študenta), ki je leta 1820 zaprosil za štipendijo kranjskega šolninskega fonda, leta 1821 pa prejel štipendijo iz zasebne štipendijske ustanove Janeza Krstnika Prešerna (1656–1704). V tem času je ob odličnem uspehu dozorela njegova misel, da študij nadaljuje na pravo dunajske univerze, kamor se je z zaključnim spričevalom ljubljanskega liceja odpravil peš ob koncu oktobra 1821.

dr. Jože Ciperle

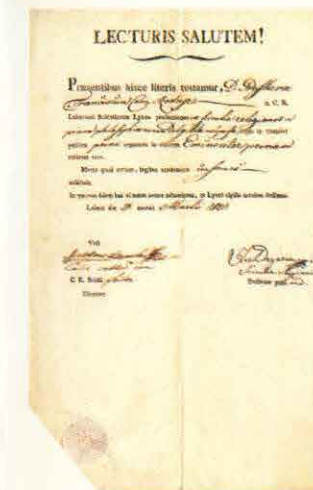
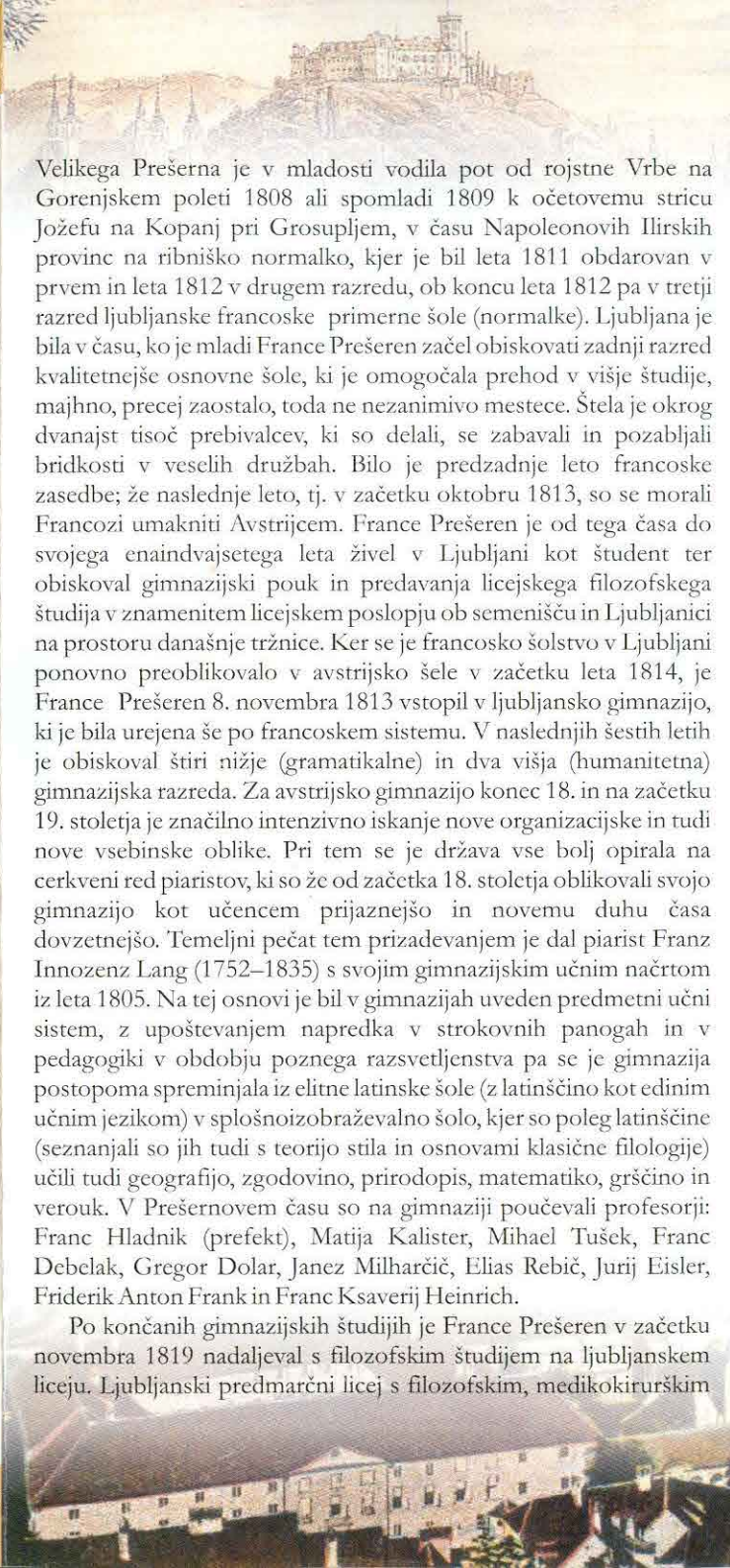
Izpitno spričevalo iz praktične filozofije, 31. avgust 1821

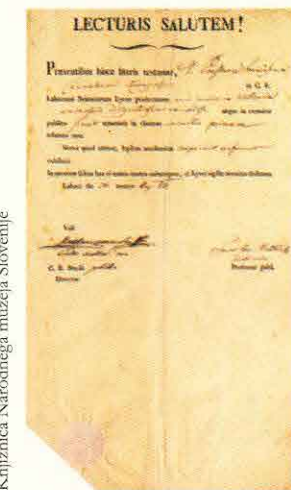
Izpitno spričevalo iz grške filologije, 27. marec 1820

Knjižnica Narodnega muzeja Slovenije

Knjižnica Narodnega muzeja Slovenije

Izpitno spričevalo iz verske znanosti, 20. marec 1820

Izpitno spričevalo iz splošne zgodovine, 24. avgust 1821

Knjižnica Narodnega muzeja Slovenije

Knjižnica Narodnega muzeja Slovenije